

Maj - czerwiec 1987

Kościół - a harcerstwo

/ K. a H. /

T e z y r e f e r a t u

A. O g ó l n e :

Kościół - jedyną w PRL instytucją społeczno-moralną, działającą legalnie, niezależną od władz reżimowych, swymi założeniami pozostającą w sprzeczności z doktryną komunistyczną

Rola K. w PRL na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza:

- wzrost znaczenia i autorytetu społecznego
- rozszerzenie pól działalności / społecznej, charytatywnej, kulturalno-światowej, młodzieżowej - różne formy duszpasterstw: środowisk twórczych, robotniczych, akademickich i tp. /
- umiarkowane poparcie dla "Solidarności" /akceptacja głównych linii ideowo-programowych "S", a potem pomoc dla represjonowanych działaczy -ale np. niepopieranie akcji protestacyjnych, jak strajki, głodówki i tp. ; krytyczny stosunek władz K. do "solidarnościowych" książki/

B. Kościół - a odnowa Harcerstwa w roku 1980 i następnych :

a/. Ruch KIHAM - kładł nacisk programowy i organizacyjny raczej na tolerancję światopoglądową i religijną, walkę z obcą ideologią - aniżeli na instytucjonalną współpracę z Kościołem,

Nasuwała się w ówczesnym okresie przede wszystkim konieczność przełamania nieufności Kościoła do harcerstwa w warunkach PRL - co mogło być dokonywane tylko stopniowo, w oparciu o konkretne czyny i fakty.

Powstawały pierwsze - spontaniczne i lokalne - więzy współpracy duszpasterskiej przez poszczególne środowiska harcerskie / głównie szczepy i drużyny/ z księżmi i parafiami w różnych stronach kraju / w niektórych wypadkach było to kontynuowanie już poprzednio nawiązanych kontaktów/.

Brak było natomiast uregulowań ogólnych i centralnych.

b/. Okres po-KIHAMOWSKI :

Przyjęto następujące założenia strategiczne współpracy H. z K. :

1. wychowanie religijne/ rota Przyrzeczenia " Mam szczerą

archiwum

wolę...", wspólnota przeżyć moralno-religijnych i tp./ - jako istotna część wychowania harcerskiego - z zachowaniem rzeczywistej tolerancji światopoglądowej i wyznaniowej wobec harcerzy innej wiary lub niewierzących,

2. uwiarygodnienie - poprzez Kościół - harcerzy w oczach społeczeństwa / rehabilitacja za oficjalne prezentowanie harcerstwa w ZHP, jako "przedmurza Partii" /, jako nawiązujących do rzeczywistych wartości i tradycji harcerskiego wychowania i służby,
3. doprowadzenie do jednolitej, zintegrowanej reprezentacji harcerstwa wobec Kościoła / dążenie do skupienia i skoordynowania innych inicjatyw i ośrodków harcerskich w Polsce - poza Ruchem/
4. stworzenie w Kościele bazy osłonowej, organizacyjnej, a nawet w przyszłości i odwrotowej dla harcerskiej pracy/ vide "Manewr"/,

Przygotowując realizację ww. zamierzeń strategicznych uwzględniono następującą analizę sytuacji w Kościele wobec harcerstwa i okoliczności stąd wynikające:

- liczą się tylko stany faktyczne, a nie deklaracje i plany
- efektywne rezultaty mogą być uzyskiwane przede wszystkim przez kontakty osobowe
- ruch "Oazowy" wykazuje słabości i może nie mieć przyszłości /przysłowio: gitara i modlitwa nie wystarczą/

R E A L I Z A C J A :

POSTULATY DO PRYMASA

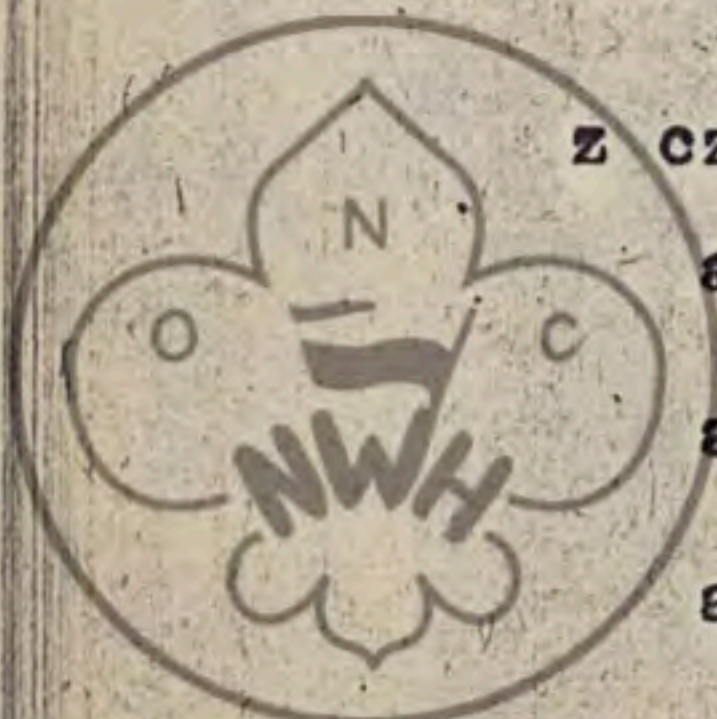
Przełomowe zaczenie przy praktycznej realizacji zamierzeń strategicznych H. wobec K. miały uroczystości w Szczawie /sierpień 1984/ i znaczący udział tamże harcerzy z bardzo wielu miast i miejscowości w Polsce - co uświadomiło władzom Kościoła możliwości i stan harcerskiego zaangażowania.

Wysunięto wówczas następujące postulaty H. wobec K. :
/ przedłożone osobiście Prymasowi / -

1. oficjalne utworzenie duszpasterstw harcerek i harcerzy
2. wyznaczenie opiekuna duszpasterstw harcerskich z ramienia Episkopatu,
3. wydawanie czasopisma harcersko-duszpasterskiego
4. szkolenie kleryków w seminariach na duszpasterzy harcerskich.

z czego w y k o n a n o :

- ad 1. - obecnie działa w kraju ok. 90 duszpasterstw harcerskich / księża-duszpasterze/ + klerycy / zorganizowani/
- ad 2. - wyznaczony został biskup-opiekun w osobie Ks. Bpa Kazimierza Górniego / od II.85/.,
- ad 3. - ukazuje się "Czuwajmy" od czerwca 1985 /niezależnie od czasopism i biuletynów lokalnych/,
- ad 4. - szkolenie kleryków podjęto i rozwija się / w seminariach w Krakowie, Wrocławiu, Warszawie, na Wybrzeżu oraz w innych ośrodkach/, w lecie 1987 - obozy kleryka

archiwum

INNE ELEMENTY DZIAŁALNOŚCI

- wydana została instrukcja Kurii Warszawskiej dot. sytuacji w harcerstwie i współpracy z harcerzami-instruktorami / z daty 1.VIII. 85/;
- rozpoczęła działalność mieszana "komisja soborowa": duszpasterze+ instruktorzy - dla opracowania programu duszpasterstwa harcerskiego, szkolenia, sylwetki duszpasterza i tp.-
- nawiązano kontakty z duszpasterstwem harcerskim poza-krajowym
- nawiązano kontakty z Radą Prymasowską / materiały, informacje /
- doprowadzono do jednolitości reprezentowania H. w kraju wobec K.

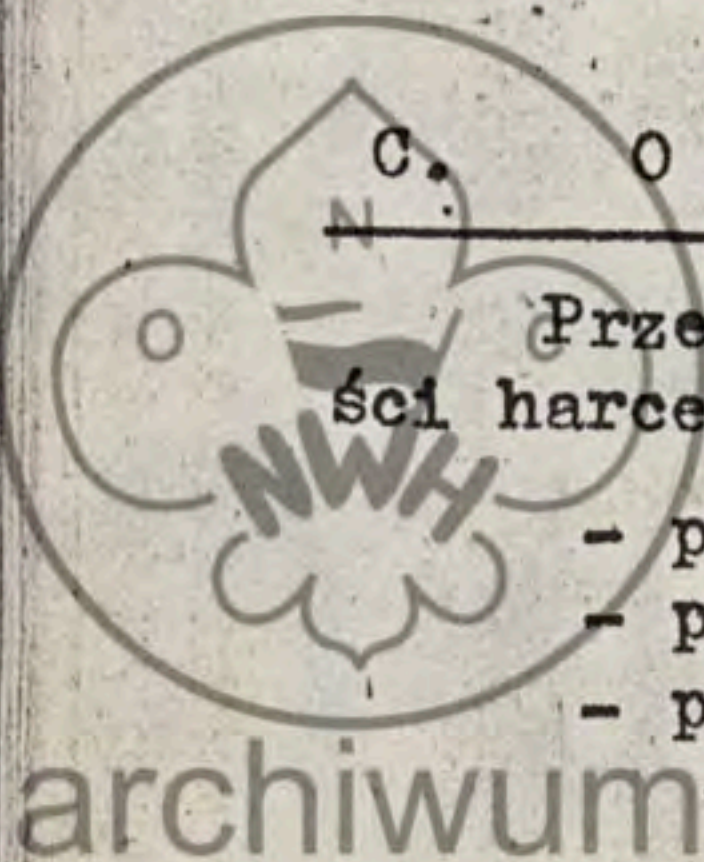
OJCIEC ŚWIĘTY A HARCERSTWO

- Zorganizowano "Białą Służbę harcerską" podczas II Pielgrzymki Papieża do Kraju w 1983 r. / służba porządkowa, sanitarna, łącznościowa i tp./ w tych miastach Polski, które odwiedzał Ojciec Święty,
- Szeroko rozbudowaną "Białą Służbę" podczas III Pielgrzymki w 1987 wzbogacono jej zasięg, udział ilościowy harcerek i harcerzy oraz formy / niezależnie od służb pomocniczych - spotkania, dary okłady, udział w liturgii, dwa centra ogólnopolskie : gdańsk i Tarnów + lokalne, głównie Łódź i Warszawa/
- Pielgrzymki harcerskie z kraju do Watykanu - łącznie dotąd odbyły się 4 pielgrzymki / 2 krakowskie, 1 poznańska i 1 z Trójmiasta - w 1984 i 1985 r., spotkania z Ojcem Św. w Watykanie i Castel Gandolfo,
- Homilie Ojca Św. do harcerzy : podczas II i III Pielgrzymki do kraju zwroty pod adresem harcerzy - oraz homilie podczas spotkań w Castel Gandolfo i w Watykanie
- Ponowienie Przyrzeczenia Harcerskiego " Mam szczerą wolę..." wobec Papieża w Tarnowie, z symboliczną ciągłością "sztafety pokoleń" harcerskich/ wystąpienie Druha "Orszy" w delegacji harcerskiej wobec Papieża. 10.VI.87 w Tarnowie,
- Osobiste spotkania i rozmowy Ojca Św. z duszpasterzami harcerskimi instruktorami harcerskimi, Jego wskazania dla harcerstwa w kraju i zagranicą,
- Zorganizowanie wystaw, poświęconych kontaktom Papieża z Harcerzami / m.in. w Krakowie, Tarnowie i in. /

C. Ocena wyników:

Przez okres lat 1983- 87 wytworzyły się następujące formy działalności harcersko-duszpasterskiej :

- pielgrzymki harcerskie zagraniczne/ Watykan, Fatima, Lourdes/
- pielgrzymki harcerskie ogólnokrajowe/ doroczna - Częstochowa/
- pielgrzymki do lokalnych sanktuariów/ Śląsk, Wybrzeże, Dolny Śląsk

- kościoły i msze harcerskie w różnych miejscowościach kraju
- msze polowe na obozach
- służba liturgiczna harcerzy
- udział harcerzy w procesjach Bożego Ciała, służba porządkowa, warty przy Grobie Chrystusa podczas Wielkanocy i tp.
- "dni skupienia" rekolekcje harcerskie
- kominki harcerskie i inne imprezy w kościołach, domach parafialnych, klasztorach i tp.
- imprezy patriotyczne, kulturalne, dyskusyjne i tp. w kościołach, "Dniach Kultury Chrześcijańskiej" i in.

Spostrzeżenia na tle realizacji:

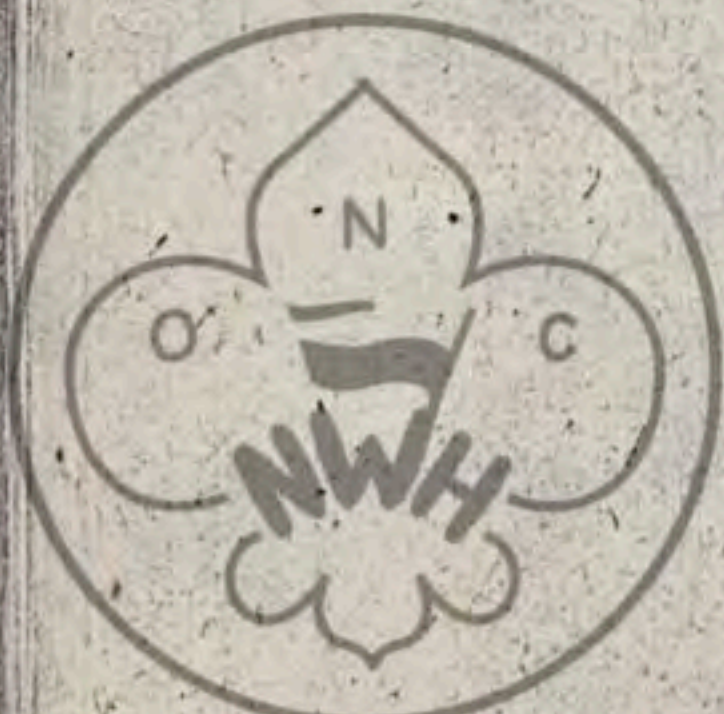
Realizacja współdziałania H. z K. przekroczyła początkowe zamierzenia i nadzieje - co zobowiązuje do dalszych przemyśleń i odpowiedzialnych kierunków działania.-

Zjawisko lokalnej dominacji duszpasterstw nad ruchem harcerskim wynika ze słabości organizacyjnej ruchu harcerskiego na danym terenie.

W N I O S K I

Przy dalszym współdziałaniu H. z K. n a l e ż y :

1. zachować tożsamość harcerską, nie przekształcać się w przykościelną organizację młodzieży,
2. przygotować pełny program i formy współdziałania: duszpasterstwa harcerskiego i harcerzy-instruktorów,
3. opracować formy i sposób współpracy duszpasterstwa harcerskiego w kraju - z duszpasterstwem harcerskim zagranicą
4. przestrzegać pełnej tolerancji wobec harcerzy innych wyznań lub niewierzących / rota Przymierzenia w tych sytuacjach może ulec odmianie np. dla niewierzących " Mam szczerą wolę...pełnić ... służbę Polsce... " /
5. duszpasterstwo harcerskie jest częścią wychowania harcerskiego, dlatego duszpasterstwa nie mogą żyć " własnym życiem ": musi istnieć ścisła korelacja pracy duszpasterstw + z działalnością zorganizowanego środowiska harcerskiego ruchu na danym terenie,
6. należy unikać ustawiania harcerzy w pozycji " klientów " Kościoła,
7. instruktorzy działający w duszpasterstwach harcerskich muszą pamiętać, że reprezentują ruch harcerski, a nie tylko osobiście siebie,
8. należy wpajać w środowiska harcerskie zasadę, iż autoryte

we współdziałaniu z Kościołem zdobywa się przez aktywność, czyny i solidność - a nie przez deklarację i manifestacyjną religijność,

9. należy prowadzić prace metodyczne w kierunku wykształcenia optymalnej sylwetki duszpasterza harcerskiego - a w szczególności dającego przykład młodzieży swym kapłańskim życiem i zaangażowaniem,
10. inicjatywy ze strony środowisk kleryckich/ kręgi, szkolenie w seminariach, obozy harcerskie kleryków i tp./ powinny być otoczone szczególną opieką ze strony instruktorów ruchu. Aktywność środowisk kleryków i młodych księży - przygotowujących się do pracy duszpasterskiej w harcerskie - wymaga ogólnej, przemyślanej koncepcji, programowej pracy i koordynacji organizacyjnej. W założeniach należy uwzględnić, iż zespoły /drużyny, zastępy, kręgi/ kleryckie powinny być traktowane, -jako grupy starszoharcerskie - wyjątkowo tylko - instruktor-skie.
11. wykształcić się powinna forma stałych spotkań i narad przedstawicieli Kościoła z instruktorami ruchu harcerskiego - tak na szczeblu ogólnopolskim, jak i na szczeblach lokalnych / ew. w okresach - raz na kwartał/,
12. opracować należy instytucjonalne formy obrony harcerzy przed represjami - za udział w życiu religijnym /przygotowanie w tej mierze materiałów i dokumentacji, m.in. do dyspozycji Episkopatu, Rady Prymasowej, Komisji Mieszanej oraz prasy katolickiej/.-

Przewidywanie sytuacji:

Możliwe są 3 warianty - a to:

1/. Wariant I. " Trwanie i rozwój " / "TIR"/

- działanie w formach takich, jak obecnie, jedynie z nastawieniem na dalszy rozwój metodyki, wzbogacanie form - przede wszystkim w kierunku programów społeczno-patriotycznych, intelektualnych i tp. - z uwzględnieniem wniosków powyżej przedstawionych / od 1. do 12./; ponadto - rozwój organizacyjny, ilościowy, poszerzanie "przyczółków harcerskich", obejmowanie nowych terenów, programowe szkolenie instruktorów i kleryków.-

2/. Wariant II - " Manewr "

- o ile zostaniemy zmuszeni sytuacją nastąpi konieczność stopniowego/lokalnego/ bądź szerokiego, powszechnego i jednorazowego wycofania się z ZHP - należy wówczas tworzyć sieć drużyn/kręgów/ harcerskich przy kościołach, para-

niach i tp. -- z jednolitym działaniem ideologicznym, programowym, metodycznym, szkoleniowym, koordynacją organizacyjną i tp. - z myślą o przygotowywaniu się do nastania możliwości jawnej i pełnej działalności związkowej.

3/. Wariant III - /"Wiktoria"/

- w sytuacji radykalnych zmian w kraju i powstania możliwości pełnego, rzeczywistego, jawnego i zorganizowanego harcerskiego działania wkraczamy - uwiarygodnieni przez Kościół - szerokim frontem do normalnej pracy w ZHP ; przy znormalizowanej w tych warunkach współpracy z Kościołem, duszpasterstwem harcerskim i tp. - wg opracowanego już dla takich sytuacji programu ZHP.

